SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. decembra 2011*

V zadevi C-145/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Handelsgericht Wien (Avstrija) z odločbo z dne 8. marca 2010, ki je prispela na Sodišče 22. marca 2010, v postopku

Eva-Maria Painer

proti

Standard VerlagsGmbH,

Axel Springer AG,

Süddeutsche Zeitung GmbH,

Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG,

Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG,

* Jezik postopka: nemščina.

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, J. Malenovský (poročevalec), E. Juhász, G. Arestis, in T. von Danwitz, sodniki,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za E.-M. Painer G. Zanger, odvetnik,

– za Standard VerlagsGmbH M. Windhager, odvetnica,

– za avstrijsko vlado E. Riedl, zastopnik,

– za špansko vlado N. Díaz Abad, zastopnica,

– za italijansko vlado G. Palmieri, zastopnica, skupaj z M. Russo, avvocato dello Stato,

– za Evropsko komisijo S. Grünheid, zastopnica,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 12. aprila 2011

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6, točka 1, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42) in člena 5(3)(d) in (e) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

2 Predlog je bil vložen v okviru spora med E.-M. Painer, samostojno fotografinjo, in petimi časopisnimi založbami, to so Standard VerlagsGmbH (v nadaljevanju: Standard), Axel Springer AG (v nadaljevanju: Axel Springer), Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG in Verlag M. DuMont Schauberg

Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG, katerega predmet je dejstvo, da so te časopisne založbe uporabile fotografije Natasche K.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

3 Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine iz Aneksa 1C k sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (STO), ki je bil v Marakešu podpisan 15. aprila 1994, je bil potrjen s Sklepom Sveta z dne 22. decembra 1994 o sklenitvi sporazumov, doseženih v Urugvajskem krogu večstranskih pogajanj (1986–1994), v imenu Evropske skupnosti, v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti (94/800/ES) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 21, str. 80).

4 Člen 9(1) Sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine določa:

„Članice se ravnajo po členih od 1 do 21 Bernske konvencije [za varstvo književnih in umetniških del (Pariški akt z dne 24. julija 1971) v različici, v kateri so upoštevane spremembe z dne 28. septembra 1979 (v nadaljevanju: Bernska konvencija)] in po

prilogi k njej. Vendar pa članice nimajo pravic ali obveznosti po tem sporazumu glede pravic, danih na podlagi 6.bis člena te konvencije, ali pravic, ki iz njega izhajajo."

5 Člen 2(1) Bernske konvencije določa:

„Izrazi ‚književna in umetniška dela' zajemajo vse stvaritve s književnega, znanstvenega in umetniškega področja, ne glede na način in obliko njihovega izražanja, kot so: knjige, brošure in drugi spisi; predavanja, govori, besede in druga dela enake narave; dramska ali dramsko-glasbena dela; koreografska in pantomimska dela; glasbene skladbe z besedilom ali brez besedila; kinematografska dela in z njimi izenačena dela, izražena s postopkom, ki je podoben kinematografiji; dela s področja risanja, slikarstva, arhitekture, kiparstva, rezbarstva, litografije; dela s področja fotografije in z njimi izenačena dela, izražena s postopkom, ki je podoben fotografiranju; dela uporabne umetnosti; ilustracije, zemljevidi; načrti, skice in plastična dela, ki se nanašajo na zemljepisje, topografijo, arhitekturo ali znanost."

6 Člen 10(1) Bernske konvencije določa:

„Dovoljeni so citati, vzeti iz dela, ki je na zakonit način že postalo dostopno javnosti, s pogojem, da je to v skladu z dobrimi običaji, in v meri, opravičeni z namenom, ki naj se doseže; sem se štejejo tudi citati iz časopisnih člankov in občasnih zbornikov v obliki pregleda tiska."

7 Člen 12 Bernske konvencije določa:

„Avtorji književnih del ali umetniških del imajo izključno pravico dovoljevati priredbe, obdelave in druge predelave svojih del."

8 Člen 37(1)(c) Bernske konvencije določa:

„V primeru spora v zvezi z razlago raznih besedil je verodostojno francosko besedilo".

9 Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (SOIL) je v Ženevi 20. decembra 1996 sprejela Pogodbo SOIL o izvedbah in fonogramih ter Pogodbo SOIL o avtorski pravici. Ti pogodbi sta bili v imenu Evropske skupnosti potrjeni s Sklepom Sveta 2000/278/ES z dne 16. marca 2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208).

10 Pogodba SOIL o avtorski pravici v členu 1(4) določa, da pogodbenice upoštevajo člene od 1 do 21 Bernske konvencije in prilogo k njej.

Pravo Unije

Uredba št. 44/2001

11 V uvodnih izjavah 11, 12 in 15 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca,

pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. […]

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

[…]

(15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. […]“

12 Člen 2(1) Uredbe št. 44/2001 določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

13 Člen 3(1) te uredbe določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

14 Člen 6, točka 1, te uredbe, ki spada v oddelek 2 z naslovom „Posebna pristojnost“ poglavja II, določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena tudi:

1. če je ena od več toženih oseb, tudi pred sodiščem kraja, kjer ima ena od njih stalno prebivališče, če so tožbeni zahtevki med seboj tako tesno povezani, da jih je smotrno obravnavati in o njih odločati skupaj, da bi se s tem izognili tveganju nezdružljivosti sodnih odločb, ki bi lahko bile posledica ločenih postopkov“.

Direktiva 93/98/EGS

15 V uvodni izjavi 17 Direktive Sveta 93/98/EGS z dne 29. oktobra 1993 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 141) je navedeno:

„[…] varstvo fotografij v državah članicah [je] predmet različnih ureditev; […] za to, da bi dosegli ustrezno uskladitev trajanja varstva fotografskih del, še posebej tistih, ki so zaradi svoje umetniške ali strokovne ravni pomembna za notranji trg, [je] treba opredeliti raven izvirnosti, ki se zahteva v tej direktivi; […] fotografsko delo v pomenu Bernske konvencije [se] šteje za izvirno, če gre za avtorjevo individualno intelektualno stvaritev, ki odraža njegovo osebnost, pri čemer se ne upoštevajo drugi kriteriji, na

primer vrednost ali namen; […] varstvo drugih fotografij [je] treba prepustiti nacionalni zakonodaji“.

16 V skladu s členom 1(1) te direktive se književna ali umetniška dela v smislu člena 2 Bernske konvencije z avtorsko pravico varujejo za čas avtorjevega življenja in 70 let po njegovi smrti.

17 Člen 6 te direktive določa:

„Fotografije, ki so izvirne v smislu, da so avtorjeve individualne intelektualne stvaritve, so varovane skladno s členom 1. Za določitev njihove upravičenosti do varstva se ne uporabljajo nobeni drugi kriteriji. Države članice lahko poskrbijo za varstvo drugih fotografij.“

18 Direktiva 93/98 je bila razveljavljena z Direktivo 2006/116/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o trajanju varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL L 372, str. 12), ki je prvonavedeno direktivo kodificirala in v bistvu vsebuje enake določbe. Direktiva 2006/116 je začela veljati 16. januarja 2007.

19 Vendar se glede na čas dejanskega stanja za spor o glavni stvari še naprej uporablja Direktiva 93/98.

Direktiva 2001/29

20 V uvodnih izjavah 6, 9, 21, 31, 32 in 44 Direktive 2001/29 je navedeno:

„(6) Brez uskladitve na ravni Skupnosti so lahko posledice zakonodajne dejavnosti na nacionalni ravni, ki so se kot odgovor na tehnološke izzive že začele v številnih državah članicah, občutne razlike v varstvu, s tem pa omejitve prostega pretoka storitev in proizvodov, ki vsebujejo intelektualno lastnino oziroma temeljijo na njej, kar vodi k ponovni drobitvi notranjega trga in zakonodajni neskladnosti. Vpliv takšnih zakonodajnih razlik in negotovosti se bo še povečal z nadaljnjim razvojem informacijske družbe, ki je že znatno povečala čezmejno izkoriščanje intelektualne lastnine. Ta razvoj se bo in se mora še razširiti. Večje pravne razlike in nejasnosti pri varstvu lahko ovirajo ekonomije obsega za nove proizvode in storitve, ki vsebujejo avtorsko in sorodne pravice.

[…]

(9) Vsakršno usklajevanje avtorske in sorodnih pravic mora temeljiti na visoki stopnji varstva, kajti takšne pravice so za intelektualno ustvarjanje bistvenega pomena. Njihovo varstvo pomaga zagotoviti ohranjanje in razvoj ustvarjalnosti v interesu avtorjev, izvajalcev, producentov, potrošnikov, kulture, industrije in javnosti nasploh. Intelektualna lastnina se torej prizna kot sestavni del lastnine.

[…]

(21) Ta direktiva naj določi obseg dejanj, ki jih zajema pravica reproduciranja za različne upravičence. To naj poteka v skladu s pravnim redom Skupnosti. Potrebna je široka opredelitev teh dejanj, ki bo zagotovila pravno varnost na notranjem trgu.

[…]

(31) Zagotoviti je treba pravično ravnotežje pravic in interesov med različnimi kategorijami imetnikov pravic, pa tudi med različnimi kategorijami imetnikov pravic in uporabnikov varovanih predmetov. […]

(32) Ta direktiva določa izčrpno naštete izjeme in omejitve pravice reproduciranja ter pravice priobčenja javnosti. Nekatere izjeme ali omejitve se nanašajo le na pravico reproduciranja, kjer je to primerno. Ta seznam ustrezno upošteva različne pravne tradicije v državah članicah, hkrati pa je njegov cilj zagotoviti delujoč notranji trg. Države članice naj koherentno uporabljajo te izjeme in omejitve, kar bomo ocenjevali ob pregledu izvedbenih predpisov v prihodnosti.

[…]

(44) Izjeme in omejitve, ki jih predvideva ta direktiva, je treba uporabljati v skladu z mednarodnimi obveznostmi. Takšne izjeme in omejitve se ne smejo uporabljati na način, ki vpliva na legitimne interese imetnika pravic ali ki nasprotuje normalnemu izkoriščanju njegovega dela ali predmeta sorodnih pravic. Določanje takšnih izjem ali omejitev s strani držav članic naj še posebej ustrezno

odraža povečan ekonomski vpliv, ki ga lahko imajo takšne izjeme ali omejitve v kontekstu novega elektronskega okolja. Torej je mogoče, da je obseg določenih izjem ali omejitev še bolj omejen, kadar gre za določene nove rabe varovanih del in predmetov sorodnih pravic."

21 Člen 1(1) te direktive določa:

„Ta direktiva ureja pravno varstvo avtorske in sorodnih pravic v okviru notranjega trga s posebnim poudarkom na informacijski družbi."

22 Člen 2 te direktive v zvezi s pravico reproduciranja določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštete izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

(a) avtorjem za njihova dela;

[…]"

23 Člen 3(1) te direktive določa:

„Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami."

24 V točkah (d) in (e) odstavka 3 člena 5 Direktive 2001/29 z naslovom „Izjeme in omejitve" je določeno:

„Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravic iz členov 2 in 3 v naslednjih primerih:

[…]

(d) citati z namenom kritike ali ocene pod pogojem, da se nanašajo na delo ali na predmet sorodnih pravic, ki je bil že bil zakonito dan na voljo javnosti, da je naveden vir vključno z avtorjevim imenom, razen če se to izkaže za nemogoče, in da je njihova uporaba v skladu s pošteno prakso ter v obsegu, ki ga zahteva poseben namen;

(e) uporaba v namene javne varnosti ali za zagotovitev pravilne izvedbe ali poročanja o upravnih, parlamentarnih in sodnih postopkih;

[…]"

25 Člen 5(5) te direktive določa:

„Izjeme in omejitve iz odstavkov 1, 2, 3 in 4 naj se uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic."

Nacionalno pravo

26 Zgoraj navedene določbe Direktive 2001/29 so bile v avstrijski pravni red prenesene z zveznim zakonom o avtorski pravici na književnih in umetniških delih in o sorodnih pravicah (Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz).

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

27 E.-M. Painer že več let dela kot samostojna fotografinja, pri čemer fotografira zlasti otroke v vrtcih in jaslih. V okviru te dejavnosti je posnela več fotografij Natasche K., pri čemer je določila ozadje, položaj in izraz obraza, nastavila fotoaparat in te fotografije razvila (v nadaljevanju: sporne fotografije).

28 E.-M. Painer fotografije, ki jih posname, že več kot 17 let označi s svojim imenom. V teku časa se je označevalo različno, in sicer z nalepko in/ali tiskom na okrasnih mapah ali paspartujih. Te oznake so vedno vsebovale navedbo njenega imena in poslovnega naslova.

29 E.-M. Painer je izdelane fotografije prodala, vendar na tretje osebe ni prenesla pravic na teh fotografijah in ni podala soglasja za objavo teh slik. Kupnina za fotografije je zajemala le ceno njihove izdelave.

30 Potem ko je bila Natascha K. leta 1998 pri desetih letih ugrabljena, so pristojni varnostni organi pozvali k iskanju, pri tem pa so bile uporabljene sporne fotografije.

31 Tožene stranke v postopku v glavni stvari so časopisne založbe. Le družba Standard ima sedež na Dunaju (Avstrija). Druge tožene stranke v postopku v glavni stvari imajo sedež v Nemčiji.

32 Družba Standard izdaja dnevnik *Der Standard*, ki izhaja v Avstriji. Družba Süddeutsche Zeitung GmbH izdaja dnevnik *Süddeutsche Zeitung*, ki izhaja v Avstriji in Nemčiji. Družba Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG izdaja tednik *Der Spiegel* v Nemčiji in Avstriji. Družba Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG ureja dnevnik *Express*, ki izhaja le v Nemčiji. Družba Axel Springer izdaja dnevnik *Bild*, katerega zvezna izdaja se ne prodaja v Avstriji. Münchenska izdaja tega časopisa pa izhaja tudi v Avstriji. Družba Axel Springer izdaja še dnevnik *Die Welt*, ki tudi izhaja v Avstriji, upravlja pa tudi spletne strani z novicami.

33 Nataschi K. je leta 2006 uspelo pobegniti ugrabitelju.

34 Po pobegu Natasche K. in preden se je prvič pojavila v javnosti, so tožene stranke v postopku v glavni stvari objavile sporne fotografije v zgoraj navedenih časopisih in na spletnih straneh, ne da bi navedle avtorja teh fotografij ali pa z navedbo druge osebe, in ne E.-M. Painer, kot avtorja.

35 Poročanje v časopisih in na spletnih straneh se je razlikovalo glede izbire spornih fotografij in spremnega besedila. Tožene stranke v postopku v glavni stvari navajajo, da so sporne fotografije prejele od neke tiskovne agencije brez navedbe imena E.-M. Painer ali z navedbo druge osebe, in ne E.-M. Painer, kot avtorja.

36 Več teh časopisov je objavilo tudi sliko, ki je bila izdelana z računalniško obdelavo ene izmed spornih fotografij in je – ker v času, preden se je Natascha K. prvič pojavila v javnosti, ni bilo njenih novejših fotografij – prikazovala domnevni obraz Natasche K. (v nadaljevanju: sporni fotorobot).

37 E.-M. Painer je s tožbo, ki jo je pri Handelsgericht Wien vložila 10. aprila 2007, predlagala, naj se toženim strankam v postopku v glavni stvari naloži, naj takoj prenehajo reproducirati in/ali distribuirati sporne fotografije in spornega fotorobota brez njenega soglasja in brez navedbe njenega avtorstva.

38 E.-M. Painer je poleg tega predlagala, naj se toženim strankam v postopku v glavni stvari naloži, naj predložijo računovodske izkaze, plačajo primerno nadomestilo in povrnejo nastalo škodo.

39 Sočasno je E.-M. Painer vložila predlog za izdajo začasne odredbe, o katerem je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) s sodbo z dne 26. avgusta 2009 že odločilo na zadnji stopnji.

40 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je Oberster Gerichtshof na podlagi upoštevnih nacionalnih določb presodilo, da tožene stranke v postopku v glavni stvari za objavo spornega fotorobota niso potrebovale soglasja E.-M. Painer.

41 Po mnenju tega sodišča je bila sporna fotografija, ki je bila uporabljena kot predloga za izdelavo spornega fotorobota, avtorskopravno varovano fotografsko delo. Vendar pa naj pri izdelavi in objavi spornega fotorobota ne bi šlo za preoblikovanje, za katero bi bilo potrebno soglasje E.-M. Painer kot avtorice fotografskega dela, ampak za prosto uporabo, ki je bila možna brez njenega soglasja.

42 Vprašanje, ali je šlo za preoblikovanje ali za prosto uporabo, naj bi bilo namreč odvisno od ustvarjalnega vložka v predlogi. Bolj kot naj bi bil izražen ustvarjalni vložek v predlogi, manj naj bi bilo mogoče upoštevati prosto uporabo. Pri portretnih fotografijah, kot je sporna fotografija, naj bi imel ustvarjalec na voljo le malo možnosti za izvirno umetniško stvaritev. Zato naj bi bilo avtorskopravno varstvo sporne fotografije omejeno. Poleg tega pa naj bi bil sporni fotorobot, izdelan na podlagi te fotografije, novo, neodvisno in avtorskopravno zaščiteno delo.

43 V teh okoliščinah je Handelsgericht Wien prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 […] razlagati tako, da dejstvo, da tožbe, vložene proti več toženim strankam zaradi vsebinsko enakih kršitev avtorskih pravic, temeljijo na nacionalno različnih, vendar vsebinsko v bistvenih

elementih enakih pravnih podlagah, kot to velja za vse evropske države za opustitveni zahtevek, ki ni odvisen od zadolžitve, in zahtevek za plačilo primernega nadomestila zaradi kršitev avtorske pravice in odškodninski zahtevek, ki izhaja iz protipravne uporabe, ne nasprotuje njegovi uporabi in s tem skupni obravnavi?

2. (a) Ali je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 […] razlagati tako, da dejstvo, da članek, v katerem se citira delo ali drug predmet sorodnih pravic, ni avtorskopravno varovano literarno delo, ne nasprotuje uporabi tega člena?

(b) Ali je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da dejstvo, da v citiranemu delu ali drugem predmetu sorodnih pravic ni navedeno ime avtorja ali izvajalca, ne nasprotuje njegovi uporabi?

3. (a) Ali je treba člen 5(3)(e) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da njegova uporaba v interesu kazenskega pravosodja v okviru zagotavljanja javne varnosti predpostavlja konkreten, aktualen in izrecen poziv varnostnih organov za objavo portreta, to je da je morala biti objava portreta zaradi iskanja zahtevana uradno, sicer je podana pravna kršitev?

(b) Če je odgovor na vprašanje 3(a) nikalen: ali se lahko mediji sklicujejo na člen 5(3)(e) Direktive 2001/29, tudi če brez ustreznega obvestila organa o iskanju pogrešane osebe sami odločijo, ali so objave slik ‚v interesu javne varnosti'?

(c) Če je odgovor na vprašanje 3(b) pritrdilen: ali v tem primeru zadošča, da mediji naknadno trdijo, da je bila objava slike namenjena iskanju, ali pa je v vsakem primeru potreben konkreten poziv bralcem, naj sodelujejo pri odkrivanju kaznivega dejanja, ki mora biti neposredno povezan z objavo fotografije?

4. Ali je treba člen 1(1) v povezavi s členom 5(5) Direktive 2001/29 in člen 12 Bernske konvencije, zlasti ob upoštevanju člena 1 Prvega dodatnega protokola h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[, podpisani 4. novembra 1950 v Rimu,] in člena 17 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, razlagati tako, da fotografska dela in/ali fotografije, zlasti portreti, uživajo ‚šibkejše' avtorskopravno varstvo pred obdelavami ali pa ga sploh ne uživajo, ker je glede na ‚realističen posnetek' premalo možnosti za preoblikovanje?"

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

44 Tožene stranke v postopku v glavni stvari z različnimi argumenti trdijo, da predlog za sprejetje predhodne odločbe in več vprašanj za predhodno odločanje niso dopustni.

45 Na prvem mestu tožene stranke v postopku v glavni stvari trdijo, da je treba predlog za sprejetje predhodne odločbe zavrniti kot nedopusten, prvič, ker predložitveno sodišče ni dovolj pojasnilo razlogov, iz katerih dvomi o razlagi prava Unije, in, drugič, ker to sodišče ni ugotovilo zadostne povezave med določbami nacionalnega prava, ki se uporabljajo v sporu o glavni stvari, in določbami prava Unije. To sodišče naj zlasti ne bi navedlo upoštevnih norm nacionalnega prava.

46 Glede tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da nujnost razlage prava Unije, ki je koristna za nacionalno sodišče, zahteva, naj to sodišče opredeli pravne in dejanske elemente vprašanj, ki jih zastavlja, ali vsaj razloži dejstva, ki so bila podlaga za ta vprašanja (glej zlasti sodbe z dne 17. februarja 2005 v zadevi Viacom Outdoor, C-134/03, ZOdl., str. I-1167, točka 22; z dne 12. aprila 2005 v zadevi Keller, C-145/03, ZOdl., str. I-2529, točka 29, in z dne 6. decembra 2005 v združenih zadevah ABNA in drugi, C-453/03, C-11/04, C-12/04 in C-194/04, ZOdl., str. I-10423, točka 45).

47 Sodišče je tudi vztrajalo, da je pomembno, da nacionalni sodnik navede jasne razloge, ki so mu vzbudili dvom o razlagi prava Unije in iz katerih meni, da je treba na Sodišče nasloviti vprašanja za predhodno odločanje. Tako je Sodišče presodilo, da mora nacionalni sodnik obvezno vsaj minimalno obrazložiti razloge, zakaj je izbral določbe prava Unije, katerih razlago predlaga, in povezavo, ki jo je ugotovil med temi določbami in nacionalno zakonodajo, ki se uporablja v sporu (glej zlasti sodbo z dne 21. januarja 2003 v zadevi Bacardi-Martini in Cellier des Dauphins, C-318/00, Recueil, str. I-905, točka 43, in zgoraj navedeno sodbo ABNA in drugi, točka 46).

48 V obravnavani zadevi je treba ugotoviti, da predložitvena odločba vsebuje opredelitev nacionalnega dejanskega in pravnega okvira, v katerem se postavljajo predložena vprašanja. Predložitveno sodišče poleg tega navaja razloge, iz katerih meni, da je treba – ker je ugotovilo, da stranke v postopku v glavni stvari zastopajo nasprotna stališča

glede skladnosti upoštevnih nacionalnih določb, kot jih je razlagalo Oberster Gerichtshof v postopku za izdajo začasne odredbe, z določbami prava Unije, na katere se nanašajo ta vprašanja – na Sodišče nasloviti vprašanja za predhodno odločanje.

49 Iz tega izhaja, da ima Sodišče na voljo dovolj podatkov, da poda odgovor, ki bo koristen za predložitveno sodišče.

50 V teh okoliščinah je treba ugovor toženih strank v postopku v glavni stvari zavrniti, tako da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

51 Na drugem mestu tožene stranke v postopku v glavni stvari podrobneje navajajo, da je prvo vprašanje nedopustno, ker naj predložitveno sodišče ne bi bilo pristojno za predložitev vprašanja za predhodno odločanje, ki se nanaša na razlago Uredbe št. 44/2001, Sodišču. Na podlagi člena 68(1) ES naj bi bila namreč le sodišča, zoper odločitev katerih po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, pristojna, da Sodišču predlagajo, naj predhodno odloči o razlagi te uredbe. V tem primeru pa naj bi bilo zoper sodbe, ki jih izreče predložitveno sodišče, ki naj bi bilo prvostopenjsko sodišče, možno pravno sredstvo po nacionalnem pravu.

52 Glede tega je treba ugotoviti, da je bila Uredba št. 44/2001, na katero se nanaša predlog za sprejetje predhodne odločbe, sprejeta na podlagi člena 65 ES, ki se nahaja pod naslovom IV iz tretjega dela Pogodbe ES.

53 V skladu s členom 68(1) ES prvostopenjska sodišča sicer nimajo pravice do predložitve vprašanj za predhodno odločanje, ki se nanašajo na akte, sprejete na področju pod naslovom IV Pogodbe ES.

54 Vendar pa je bil predlog za sprejetje predhodne odločbe vložen 22. marca 2010, to je po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe. Člen 68 ES pa je bil s 1. decembrom 2009, ko je ta začela veljati, razveljavljen. Od takrat se za predloge za sprejetje predhodne odločbe o razlagi aktov, sprejetih na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah, uporabljajo splošna pravila iz člena 267 PDEU, ki urejajo predlog za sprejetje predhodne odločbe. Člen 267 PDEU se zato uporablja tudi v okviru predlogov v zvezi z Uredbo št. 44/2001.

55 Zato imajo sodišča, kot je predložitveno sodišče, pristojnost, da Sodišču predložijo vprašanja za predhodno odločanje, ki se nanašajo na razlago Uredbe št. 44/2001.

56 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je prvo vprašanje dopustno.

57 Na tretjem mestu tožene stranke v postopku v glavni stvari navajajo, da je točka (a) drugega vprašanja neupoštevna in zato nedopustna, saj naj predložitveno sodišče ne bi ugotovilo, da se zadevni članki v postopku v glavni stvari ne varujejo z avtorsko pravico.

58 Vendar po ustaljeni sodni praksi v okviru sodelovanja na podlagi člena 267 PDEU le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče načeloma dolžno odločati, če se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije (glej sodbe z dne 5. februarja 2004 v zadevi Schneider, C-380/01, Recueil, str. I-1389, točka 21; z dne 30. junija 2005 v zadevi Längst, C-165/03, ZOdl., str. I-5637, točka 31, in z dne 16. oktobra 2008 v zadevi Kirtruna in Vigano, C-313/07, ZOdl., str. I-7907, točka 26).

59 Iz tega izhaja, da se domneva upoštevnost vprašanj v zvezi z razlago prava Unije, ki jih je postavilo nacionalno sodišče v normativnem in dejanskem okviru, ki ga to opredeli v okviru lastne odgovornosti in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša. Zavrnitev predloga nacionalnega sodišča je mogoča samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (glej zlasti sodbe z dne 5. decembra 2006 v združenih zadevah Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, ZOdl., str. I-11421, točka 25; z dne 7. junija 2007 v združenih zadevah Van der Weerd in drugi, od C-222/05 do C-225/05, ZOdl., str. I-4233, točka 22, in zgoraj navedeno sodbo Kirtruna in Vigano, točka 27).

60 Samo zaradi dejstva, da predložitvena odločba ne vsebuje formalne ugotovitve, da se zadevni članki v postopku v glavni stvari ne varujejo z avtorsko pravico, pa ni očitno, da je točka (a) drugega vprašanja hipotetična ali da nima zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora.

61 Zato zaradi okoliščine, da predložitveno sodišče ni ugotovilo, da se zadevni članki v postopku v glavni stvari ne varujejo z avtorsko pravico, točka (a) drugega vprašanja ne postane nedopustna.

62 V teh okoliščinah je treba točko (a) drugega vprašanja šteti za dopustno.

63 Na četrtem mestu tožene stranke v postopku v glavni stvari menijo, da je tudi točka (b) drugega vprašanja nedopustna, ker naj bi odgovor na vprašanje, ki ga vsebuje ta točka, izhajal že iz samega besedila člena 5(3)(d) Direktive 2001/29, zaradi česar naj ne bi puščal nobenega razumnega dvoma.

64 Vendar pa nacionalnemu sodišču nikakor ni prepovedano, da Sodišču zastavi vprašanje za predhodno odločanje, na katero odgovor po mnenju toženih strank v postopku v glavni stvari ne pušča nobenega razumnega dvoma (glej v tem smislu sodbo z dne 11. septembra 2008 v združenih zadevah UGT-Rioja in drugi, od C-428/06 do C-434/06, ZOdl., str. I-6747, točki 42 in 43).

65 Tudi če se domneva, da odgovor na zastavljeno vprašanje ne pušča nobenega razumnega dvoma, to vprašanje zato ne postane nedopustno.

66 V teh okoliščinah je treba šteti, da je točka (b) drugega vprašanja dopustna.

67 Na petem mestu tožene stranke v postopku v glavni stvari trdijo, da je četrto vprašanje nedopustno, ker naj bi bilo presplošno in naj ne bi vplivalo na rešitev spora o glavni stvari.

68 Vendar za to vprašanje ne velja nobeden od primerov, ki so omenjeni v točki 59 te sodbe.

69 Nacionalno sodišče želi namreč vedeti, ali je razlikovanje Oberster Gerichtshof med prosto uporabo in reproduciranjem portretne fotografije, ki je omenjeno v točkah 41 in 42 te sodbe, skladno s pravom Unije. Tako razlikovanje pa je odvisno od obstoja in/ali obsega varstva, ki je podeljeno takemu predmetu na podlagi meril prava Unije.

70 Za četrto vprašanje, ki ga je zastavilo predložitveno sodišče, ni mogoče šteti, niti da nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari niti da je hipotetično, saj se nanaša natančno na pojasnitev obstoja in/ali obsega tega varstva.

71 V teh okoliščinah je treba šteti, da je četrto vprašanje dopustno.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

72 Predložitveno sodišče v prvem vprašanju v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da dejstvo, da tožbe, vložene proti več toženim strankam zaradi vsebinsko enakih kršitev avtorskih pravic, temeljijo na različnih nacionalnih pravnih podlagah v različnih državah članicah, nasprotuje uporabi te določbe.

73 Pravilo o pristojnosti iz člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 določa, da je lahko neka oseba tožena, če je ena od več toženih oseb, tudi pred sodiščem kraja, kjer ima ena od njih stalno prebivališče, če so tožbeni zahtevki med seboj tako tesno povezani, da jih je smotrno obravnavati in o njih odločati skupaj, da bi se s tem izognili tveganju nezdružljivosti sodnih odločb, ki bi bile lahko posledica ločenih postopkov.

74 Ker to posebno pravilo odstopa od načela, da se oseba toži pri sodišču, na območju katerega ima toženec stalno bivališče, ki je določeno v členu 2 Uredbe št. 44/2001, ga je treba razlagati ozko, kar ne dopušča razlage zunaj primerov, ki so izrecno navedeni v tej uredbi (glej sodbo z dne 11. oktobra 2007 v zadevi Freeport, C-98/06, ZOdl., str. I-8319, točka 35 in navedena sodna praksa).

75 Kot je namreč razvidno iz uvodne izjave 11 Uredbe št. 44/2001, morajo biti pravila o pristojnosti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina.

76 Iz člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 ne izhaja, da bi bila istovetnost pravnih podlag tožb, vloženih proti različnim toženim osebam, del pogojev, določenih za uporabo te določbe (zgoraj navedena sodba Freeport, točka 38).

77 Cilj pravila o pristojnosti iz člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 je, prvič, kot je navedeno v uvodnih izjavah 12 in 15 te uredbe, zagotoviti ustreznost sodnega varstva, čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe, kadar se o zadevah odloča ločeno.

78 Drugič, tega pravila se ne sme uporabiti tako, da bi tožeči stranki omogočilo, da vloži zahtevek zoper več toženih strank le s ciljem, da odtegne eno od teh toženih strank od sodišč države, v kateri ima stalno prebivališče (glej v tem smislu sodbi z dne 27. septembra 1988 v zadevi Kalfelis, 189/87, Recueil, str. 5565, točki 8 in 9, in z dne 27. oktobra 1998 v zadevi Réunion européenne in drugi, C-51/97, Recueil, str. I-6511, točka 47).

79 V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da za to, da se za sodne odločbe šteje, da so nezdružljive v smislu člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ne zadostuje, da obstaja neskladje med rešitvami spora, ampak mora priti do neskladja v okviru enakega dejanskega in pravnega stanja (glej zgoraj navedeno sodbo Freeport, točka 40).

80 Pri presoji obstoja zveze med različnimi zahtevki, to je tveganja nezdružljivosti sodnih odločb, ki bi bile lahko posledica obravnave teh zahtevkov v ločenih postopkih, je enaka pravna podlaga za vložene tožbe le eden od upoštevnih dejavnikov. Ni pa nujni pogoj za uporabo člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Freeport, točka 41).

81 Različna pravna podlaga tožb, vloženih proti različnim toženim strankam, sama po sebi ne preprečuje uporabe člena 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001, če so tožene stranke lahko vsaj predvidele, da obstaja tveganje, da bodo tožene v državi članici, v kateri ima vsaj ena od njih stalno prebivališče (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Freeport, točka 47).

82 To velja še toliko bolj, če se izkaže, kot v zvezi s postopkom v glavni stvari navaja predložitveno sodišče, da so nacionalni predpisi, ki so pravna podlaga za tožbe, ki so bile vložene proti različnim toženim strankam, v bistvu enaki.

83 Sicer mora predložitveno sodišče glede na vse elemente iz spisa presoditi obstoj zveze med različnimi tožbami, ki so bile vložene pri njem, to je o tveganju, da bi v primeru obravnave teh tožb v ločenih postopkih prišlo do nezdružljivih sodnih odločb. V tem okviru je lahko pomembno vprašanje, ali so tožene stranke, katerim imetnica avtorske pravice očita vsebinsko enake kršitve njenih pravic, ravnale samostojno ali ne.

84 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6, točka 1, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da le dejstvo, da tožbe, vložene proti več toženim strankam zaradi vsebinsko enakih kršitev avtorskih pravic, temeljijo na različnih nacionalnih pravnih podlagah v različnih državah članicah, ne nasprotuje uporabi

te določbe. Naloga predložitvenega sodišča je, da glede na vse elemente iz spisa presodi obstoj tveganja, da bi v primeru obravnave tožb v ločenih postopkih prišlo do nezdružljivih sodnih odločb.

Četrto vprašanje

85 Četrto vprašanje, ki ga je treba obravnavati na drugem mestu, je predložitveno sodišče postavilo, da bi presodilo o utemeljenosti stališča, da tožene stranke v postopku v glavni stvari za objavo spornega fotorobota, ki je bil izdelan na podlagi portretne fotografije, niso potrebovale soglasja E.-M. Painer, saj naj bi za tako fotografijo zaradi omejenih možnosti za ustvarjalni vložek pri tej fotografiji veljalo omejeno varstvo ali pa naj tega varstva ne bi bilo.

86 Zato je treba vprašanje predložitvenega sodišča razumeti tako, da se z njim v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6 Direktive 93/98 razlagati tako, da se lahko portretna fotografija na podlagi te določbe avtorskopravno varuje, in – če je tako – ali je to varstvo zaradi domnevno premajhnih možnosti za umetniški ustvarjalni vložek pri takih fotografijah, zlasti kadar se nanaša na ureditev reproduciranja del iz člena 2(a) Direktive 2001/29, ožje od varstva, ki je zagotovljeno drugim delom, zlasti fotografskim.

87 Na prvem mestu, glede vprašanja, ali so realistične fotografije, zlasti portretne fotografije, na podlagi člena 6 Direktive 93/98 avtorskopravno varovane, je treba ugotoviti, da je Sodišče v sodbi z dne 16. julija 2009 v zadevi Infopaq International (C-5/08,

ZOdl., str. I 6569, točka 35) že presodilo, da se lahko avtorska pravica uporablja le glede predmeta, kot je fotografija, ki je izviren v smislu, da je avtorjeva lastna intelektualna stvaritev.

88 Kot izhaja iz uvodne izjave 17 Direktive 93/98, gre za avtorjevo individualno intelektualno stvaritev, če ta odraža njegovo osebnost.

89 To je tako, kadar je imel avtor pri izdelavi dela s svobodnimi in ustvarjalnimi izbirami možnost izraziti svoje ustvarjalne sposobnosti (glej *a contrario* sodbo z dne 4. oktobra 2011 v združenih zadevah Football Association Premier League in drugi, C-403/08 in C-429/08, ZOdl., str. I-9083, točka 98).

90 Ugotoviti je treba, da avtor pri izdelavi portretne fotografije na več načinov in ob različnih trenutkih svobodno in ustvarjalno izbira.

91 V pripravljalni fazi lahko avtor izbere ozadje, položaj osebe, ki jo fotografira, ali osvetlitev. Ko posname portretno fotografijo, lahko izbere okvir, kot in ustvarjeno razpoloženje. Pri izdelavi slike lahko avtor med obstoječimi tehnikami razvijanja izbere želeno ali po potrebi uporabi računalniške programe.

92 S temi različnimi izbirami lahko avtor portretne fotografije da „svojo osebno noto“ ustvarjenemu delu.

93 Zato pri portretni fotografiji možnost, da avtor izrazi svoje ustvarjalne sposobnosti, ni nujno omejena ali celo neobstoječa.

94 Glede na zgoraj navedeno je treba torej šteti, da se lahko portretna fotografija na podlagi člena 6 Direktive 93/98 avtorskopravno varuje, če je taka fotografija avtorjeva individualna intelektualna stvaritev, ki odraža njegovo osebnost in njegove svobodne in ustvarjalne izbire pri njeni izdelavi, kar mora od primera do primera preizkusiti nacionalno sodišče.

95 Na drugem mestu, glede vprašanja, ali je tako varstvo ožje od varstva, ki je zagotovljeno drugim delom, zlasti fotografskim, je treba najprej ugotoviti, da ima avtor varovanega dela na podlagi člena 2(a) Direktive 2001/29 izključno pravico, da dovoli ali prepove, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma.

96 V zvezi s tem je Sodišče presodilo, da mora imeti varstvo, ki ga zagotavlja ta določba, širok obseg (glej zgoraj navedeno sodbo Infopaq International, točka 43).

97 Poleg tega je treba ugotoviti, da nič v Direktivi 2001/29 ali v kakšni drugi direktivi, ki se uporablja na tem področju, ne omogoča ugotovitve/sklepa, da je obseg takega varstva odvisen od morebitnih različnih možnosti za umetniški ustvarjalni vložek pri izdelavi del različnih kategorij.

98 Zato varstvo portretne fotografije na podlagi člena 2(a) Direktive 2001/29 ne more biti ožje od varstva, ki je zagotovljeno drugim delom, vključno z drugimi fotografskimi deli.

99 Glede na zgoraj navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6 Direktive 93/98 razlagati tako, da se lahko portretna fotografija na podlagi te določbe avtorskopravno varuje, če je taka fotografija avtorjeva individualna intelektualna stvaritev, ki odraža njegovo osebnost in njegove svobodne in ustvarjalne izbire pri njeni izdelavi, kar mora od primera do primera preizkusiti nacionalno sodišče. Če se ugotovi, da je zadevna portretna fotografija varovano delo, njeno varstvo ni ožje od varstva, ki je zagotovljeno vsem drugim delom, vključno z drugimi fotografskimi deli.

Tretje vprašanje, točki (a) in (b)

100 Predložitveno sodišče v točkah (a) in (b) tretjega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(3)(e) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je v zadevi, kakršna je v postopku v glavni stvari, uporaba tega člena možna le v primeru konkretnega, aktualnega in izrecnega poziva varnostnih organov za objavo fotografije zaradi preiskave in, če se tak pogoj ne zahteva, ali se lahko mediji sklicujejo na to določbo tudi takrat, kadar brez obvestila organa o iskanju pogrešane osebe sami odločijo, da je objava fotografije v interesu javne varnosti.

101 Glede tega je treba ugotoviti, da v določbah Direktive 2001/29 niso določene okoliščine, v katerih se je mogoče v zvezi z uporabo varovanega dela sklicevati na interes javne varnosti, tako da imajo države članice, ki določijo tako izjemo, glede tega široko polje proste presoje (glej po analogiji sodbo z dne 16. junija 2011 v zadevi Stichting de Thuiskopie, C-462/09, ZOdl., str. I-5331, točka 23).

102 Tako polje proste presoje je, prvič, skladno s pojmovanjem, da zna vsaka država članica sama v skladu s svojimi nacionalnimi potrebami najbolje določiti zahteve javne varnosti, ob upoštevanju njej lastnih zgodovinskih, ekonomskih, pravnih ali socialnih okoliščin (glej po analogiji sodbo z dne 16. decembra 2008 v zadevi Michaniki, C-213/07, ZOdl., str. I-9999, točka 56).

103 Drugič, to polje proste presoje je skladno s sodno prakso Sodišča, v skladu s katero je, kadar direktiva ne vsebuje dovolj natančnih meril za razmejitev obveznosti, ki iz nje izhajajo, naloga držav članic, da na svojem ozemlju določijo najprimernejša merila za zagotavljanje spoštovanja te direktive (glej v tem smislu sodbi z dne 6. februarja 2003 v zadevi SENA, C-245/00, Recueil, str. I-1251, točka 34, in z dne 16. oktobra 2003 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-433/02, Recueil, str. I-12191, točka 19).

104 Vendar pa ima polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri uporabi izjeme iz člena 5(3)(e) Direktive 2001/29, meje, ki jih postavlja pravo Unije.

105 Glede tega je treba ugotoviti, prvič, da so nacionalni organi pri sprejetju izvedbenih ukrepov na podlagi predpisov Unije dolžni izvajati svojo diskrecijsko pravico ob upoštevanju temeljnih načel prava Unije, med drugim načela sorazmernosti (glej zlasti sodbe z dne 20. junija 2002 v zadevi Mulligan in drugi, C-313/99, Recueil, str. I-5719,

točki 35 in 36; z dne 25. marca 2004 v združenih zadevah Cooperativa Lattepiú in drugi, C-231/00, C-303/00 in C-451/00, Recueil, str. I-2869, točka 57, in z dne 14. septembra 2006 v zadevi Slob, C-496/04, ZOdl., str. I-8257, točka 41).

106 V skladu s tem načelom morajo ukrepi, ki jih sprejemajo države članice, zagotavljati doseg nameravanega cilja in ne smejo presegati tega, kar je nujno za njegovo doseganje (sodbi z dne 14. decembra 2004 v zadevi Arnold André, C-434/02, ZOdl., str. I-11825, točka 45, in z dne 14. decembra 2004 v zadevi Swedish Match, C-210/03, ZOdl., str. I-11893, točka 47, ter zgoraj navedena sodba ABNA in drugi, točka 68).

107 Drugič, polje proste presoje držav članic se ne sme uporabiti tako, da škoduje glavnemu cilju Direktive 2001/29, ki je, kot izhaja iz njene uvodne izjave 9, vzpostaviti visoko stopnjo varstva, zlasti v korist avtorjev, ki je bistvenega pomena za intelektualno ustvarjanje.

108 Tretjič, izvajanje tega polja proste presoje mora spoštovati zahtevo po pravni varnosti avtorjev v zvezi z varstvom njihovih del, na katero se nanašajo uvodne izjave 4, 6 in 21 Direktive 2001/29. V skladu s to zahtevo uporaba varovanega dela z namenom javne varnosti ne sme biti odvisna od samovoljnih posegov uporabnika varovanega dela (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Infopaq International, točka 62).

109 Četrtič, člen 5(3)(e) Direktive 2001/29, ker vsebuje izjemo od splošnega načela, ki ga uvaja ta direktiva, namreč da se za vsako reproduciranje zaščitenega dela zahteva privolitev imetnika avtorske pravice, je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso razlagati

ozko (sodbi z dne 29. aprila 2004 v zadevi Kapper, C-476/01, Recueil, str. I-5205, točka 72, in z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Španiji, C-36/05, ZOdl., str. I-10313, točka 31).

110 Petič, polje proste presoje držav članic je omejeno s členom 5(5) Direktive 2001/29, ki za uvedbo izjeme iz člena 5(3)(e) te direktive določa tri pogoje, in sicer, najprej, da se ta izjema uporabi le v določenih posebnih primerih, nato, da ni v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela in, nazadnje, da ne vpliva pretirano na legitimne interese imetnika avtorskih pravic.

111 Glede na vse omenjene zahteve in pojasnila mediju, kot je v tem primeru časopisna založba, ni mogoče dovoliti, da se pooblasti za varstvo javne varnosti. Treba je namreč šteti, da je le država, katere pristojni organi razpolagajo s primernimi sredstvi ter usklajevalnimi mehanizmi, sposobna in odgovorna za zagotovitev dosege takega cilja v splošnem interesu z ustreznimi ukrepi, vključno, na primer, z objavo obvestila o iskanju pogrešane osebe.

112 Časopisna založba se zato s sklicevanjem na cilj javne varnosti ne more sama odločiti, da bo uporabila avtorskopravno varovano delo.

113 Ob tem pa, glede na to, da je namen tiska v demokratični družbi in pravni državi informiranje javnosti brez omejitev, ki niso nujno potrebne, ni mogoče izključiti, da bi lahko časopisna založba z objavo fotografije iskane osebe v posameznem primeru prispevala k doseganju cilja javne varnosti. Vendar pa je treba zahtevati, da se ta odločitev, prvič, navezuje na sprejeto odločitev ali na delovanje pristojnih nacionalnih

organov zaradi javne varnosti in, drugič, da ti organi z njo soglašajo in je z njimi usklajena, da bi se izognilo tveganju, da bi odločitev časopisne založbe nasprotovala ukrepom teh organov. Vendar pa konkreten, aktualen in izrecen poziv varnostnih organov za objavo fotografije zaradi preiskave ni potreben.

114 Argument toženih strank, da morajo imeti zaradi svobode tiska mediji možnost, da se na člen 5(3)(e) Direktive 2001/29 sklicujejo tudi brez obvestila varnostnega organa o iskanju pogrešane osebe, zato ne more pripeljati do drugačnega sklepa/drugačne ugotovitve. Kot navaja generalna pravobranilka v točki 163 sklepnih predlogov, je namreč ednini namen te določbe zagotovitev javne varnosti in ne tehtanje med varstvom intelektualne lastnine in svobodo tiska.

115 Poleg tega, kot je razvidno iz člena 10 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki je bila 4. novembra 1950 podpisana v Rimu, in člena 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, se s svobodo tiska ne varuje javne varnosti, temveč se lahko z zahtevami javne varnosti utemelji omejitev te svobode.

116 Glede na zgoraj navedeno je treba na vprašanje 3(a) in (b) odgovoriti, da je treba člen 5(3)(e) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se medij, kot je časopisna založba, s sklicevanjem na cilj javne varnosti ne more sam odločiti, da bo uporabil avtorskopravno varovano delo. Vendar ni mogoče izključiti, da bi lahko časopisna založba z objavo fotografije iskane osebe v posameznem primeru prispevala k doseganju cilja javne varnosti. Zahteva se, da se ta odločitev, prvič, navezuje na sprejeto odločitev ali na delovanje pristojnih nacionalnih organov zaradi javne

varnosti in, drugič, da ti organi z njo soglašajo in je z njimi usklajena, da bi se izognilo tveganju, da bi odločitev časopisne založbe nasprotovala ukrepom teh organov, vendar pa konkreten, aktualen in izrecen poziv varnostnih organov za objavo fotografije zaradi preiskave ni potreben.

Tretje vprašanje, točka (c)

117 Glede na odgovor na točki (a) in (b) tretjega vprašanja na točko (c) tretjega vprašanja ni treba odgovoriti.

Drugo vprašanje

Uvodne ugotovitve

118 Najprej je treba ugotoviti, da se točki (a) in (b) drugega vprašanja nanašata na razlago iste določbe prava Unije, in sicer člena 5(3)(d) Direktive 2001/29.

119 Na podlagi te določbe lahko države članice predvidijo izjemo od izključne pravice avtorja do reproduciranja njegovih del, kadar gre za citate za kritiko ali oceno pod pogojem, da se nanašajo na avtorsko delo ali na predmet sorodnih pravic, ki je že bil

zakonito dan na voljo javnosti, da je naveden vir vključno z avtorjevim imenom, razen če se to izkaže za nemogoče, in da je njihova uporaba v skladu s pošteno prakso ter v obsegu, ki ga zahteva poseben namen.

120 S to določbo se preprečuje, da bi izključna pravica avtorjev do reproduciranja ovirala objavljanje odlomkov del, ki so bila že dana v javnost, v citatih in opremljanje teh odlomkov s komentarji ali kritikami.

121 Ni sporno, da je zadevno delo v postopku v glavni stvari portretna fotografija Natasche K.

122 Treba pa je ugotoviti, da predložitveno sodišče izhaja iz domneve, da se za fotografsko delo uporablja člen 5(3)(d) Direktive 2001/29. Poleg tega tej domnevi ne oporeka nobena stranka v postopku v glavni stvari, nobena država članica, ki je predložila stališča, pa tudi ne Evropska komisija.

123 Na točki (a) in (b) drugega vprašanja je treba odgovoriti v tem okviru, ne da bi se odločilo o utemeljenosti te domneve ali odgovorilo na vprašanje, ali so bile sporne fotografije dejansko uporabljene v citatu.

124 V uvodu je treba pojasniti še pomen pojma „ mise à la disposition du public“ iz francoske različice člena 5(3)(d) Direktive 2001/29.

125 Glede tega je treba ugotoviti, da niti člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 niti nobena njena splošna določba ne opredeljuje, kaj naj bi se razumelo pod francoskim izrazom „mise à la disposition du public“. Poleg tega je ta pojem v tej direktivi uporabljen v različnih kontekstih in nima enoznačne vsebine, kar je razvidno zlasti iz njenega člena 3(2).

126 V teh okoliščinah je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 5(3)(d) Direktive 2001/29, kolikor je mogoče, razlagati ob upoštevanju upoštevnih pravil mednarodnega prava, zlasti Bernske konvencije (glej sodbo z dne 7. decembra 2006 v zadevi SGAE, C-306/05, ZOdl., str. I-11519, točke 35, 40 in 41, ter zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 189), pri čemer je treba upoštevati, da je v skladu s členom 37 te konvencije v primeru spora v zvezi z razlago raznih jezikovnih različic verodostojno francosko besedilo.

127 Iz francoskega besedila člena 10(1) Bernske konvencije, ki ima podobno področje uporabe *ratione materiae* kot člen 5(3)(d) Direktive 2001/29, pa je razvidno, da so pod določenimi pogoji dovoljeni le citati, vzeti iz dela, ki je zakonito že postalo dostopno javnosti.

128 V teh okoliščinah je treba razumeti, da francoski izraz „mise à la disposition du public“ v smislu člena 5(3)(d) Direktive 2001/29 pomeni, da je delo postalo dostopno javnosti. To razlago poleg tega potrjujeta izraza „made available to the public“ in „der Öffentlichkeit zugänglich gemacht“, ki se tako v angleški kot v nemški različici v členu 5(3)(d) Direktive 2001/29 in v členu 10(1) Bernske konvencije uporabljata enako.

Drugo vprašanje, točka (a)

129 Predložitveno sodišče v točki (a) drugega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da dejstvo, da članek, v katerem se citira avtorsko delo ali predmet sorodnih pravic, ni avtorskopravno varovano književno delo, ne nasprotuje uporabi te določbe.

130 Glede tega je treba najprej ugotoviti, da člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 za svojo uporabo določa vrsto pogojev, med katerimi ni zahteve, da bi morala biti avtorsko delo ali predmet sorodnih pravic citirana v avtorskopravno varovanem književnem delu

131 V nasprotju s tem, kar navaja italijanska vlada v svojih pisnih stališčih, se del stavka „pod pogojem, da se nanašajo na avtorsko delo ali na predmet sorodnih pravic, ki je že bil zakonito dan na voljo javnosti“, iz člena 5(3)(d) Direktive 2001/29 nedvomno nanaša le na citirana avtorska dela ali predmete sorodnih pravic in ne na predmet, v katerem se citat nahaja.

132 Glede konteksta člena 5(3)(d) Direktive 2001/29 je treba spomniti, da je treba, kot izhaja iz uvodne izjave 31 te direktive, pri uporabi te direktive zagotoviti „pravično ravnotežje“ med pravicami in interesi avtorjev na eni strani in uporabniki varovanih predmetov na drugi strani.

133 Prav tako je treba ugotoviti, da čeprav je treba v skladu s sodno prakso Sodišča, na katero je spomnjeno v točki 109 te sodbe, pogoje, ki so našteti v členu 5(3)(d) Direktive 2001/29, razlagati ozko, ker ta določba pomeni izjemo od splošnega pravila, ki ga uvaja ta direktiva, pa mora razlaga navedenih pogojev omogočiti tudi, da se ohrani polni učinek tako določene izjeme in spoštuje njen cilj (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točki 162 in 163).

134 Člen 5(3)(d) Direktive 2001/29 je torej namenjen zagotovitvi pravičnega ravnotežja med pravico do svobodnega izražanja uporabnikov avtorskega dela ali predmeta sorodnih pravic in pravico reproduciranja, ki je dodeljena avtorjem.

135 To pravično ravnotežje se v tem primeru zagotavlja tako, da se daje večja teža pravici uporabnikov do svobode izražanja kot pa interesu avtorjev, da nasprotujejo reproduciranju odlomkov njihovih del, ki je zakonito že postalo dostopno javnosti, pri čemer se avtorjem načeloma zagotavlja pravica do navedbe njihovega imena.

136 Pri tem tehtanju je vprašanje, ali je bil citat uporabljen v avtorskopravno varovanem delu, ali nasprotno, v predmetu, ki s tem pravom ni varovan, neupoštevno.

137 Glede na zgoraj navedeno je treba na točko (a) drugega vprašanja odgovoriti, da je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da dejstvo, da članek, v katerem se citira avtorsko delo ali predmet sorodnih pravic, ni avtorskopravno varovano književno delo, ne nasprotuje uporabi te določbe.

Drugo vprašanje, točka (b)

138 Predložitveno sodišče v točki (b) drugega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da dejstvo, da v citiranem avtorskem delu ali predmetu sorodnih pravic ni navedeno ime avtorja ali izvajalca, nasprotuje uporabi te določbe.

139 Določbe člena 5(3)(d) Direktive 2001/29 načeloma vzpostavljajo obveznost, da je treba pri citatih navesti vir vključno z avtorjevim imenom, razen če se to izkaže za nemogoče, ker je citirano avtorsko delo ali predmet sorodnih pravic zakonito že postalo dostopno javnosti.

140 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da iz predložitvene odločbe izhaja, da tožene stranke v postopku v glavni stvari navajajo, ne da bi to kako dodatno pojasnile, da so sporne fotografije dobile od neke tiskovne agencije.

141 Če pa je imela tiskovna agencija sporne fotografije, preden so jih tožene stranke v postopku v glavni stvari uporabile, in jih je ta agencija pozneje, kot navajajo te stranke, posredovala njim, je upravičeno domnevati, da je agencija te fotografije pridobila tako, da so ji bile zakonito dane na voljo. Zato je treba šteti, da je bilo ime avtorja spornih fotografij takrat navedeno. Če take navedbe ne bi bilo, bi bilo dajanje na voljo zadevni javnosti nezakonito in zato člena 5(3)(d) Direktive 2001/29 ne bi bilo mogoče uporabiti.

142 Ker je bilo ime avtorja spornih fotografij že navedeno, naslednjemu uporabniku teh fotografij nikakor ne bi bilo nemogoče, da to ime navede kot zahteva člen 5(3)(d) Direktive 2001/29.

143 Vendar je treba ugotoviti še, da je posebnost spora o glavni stvari, da je povezan s preiskavo kaznivega dejanja, v kateri so pristojni nacionalni varnostni organi po ugrabitvi Natasche K. leta 1998 izdali obvestilo o iskanju pogrešane osebe, ki vsebuje reproduciranje spornih fotografij.

144 Zato ni mogoče izključiti možnosti, da so bili nacionalni varnostni organi tisti, ki so sporne fotografije, ki so jih pozneje uporabile tožene stranke v postopku v glavni stvari, dali na voljo javnosti.

145 Za tako dajanje na voljo javnosti pa se v skladu s členom 5(3)(e) Direktive 2001/29, v nasprotju s členom 5(3)(d) te direktive, ne zahteva navedba imena avtorja.

146 Zato dejstvo, da prvotni uporabnik, ki ima pravico, da se sklicuje na člen 5(3)(e) Direktive 2001/29, pri dajanju varovanega dela na voljo javnosti ni navedel imena njegovega avtorja, ne vpliva na zakonitost tega ravnanja.

147 V tej zadevi se, če se domneva, da so sporne fotografije v skladu s členom 5(3)(e) Direktive 2001/29 prvič dali na voljo javnosti pristojni nacionalni varnostni organi, in če se domneva, da pri tej prvi zakoniti uporabi avtorjevo ime ni bilo navedeno, ko

časopis pozneje uporabi te fotografije, v skladu s členom 5(3)(d) te direktive zahteva navedba njihovega vira, ne pa nujno tudi imena njihovega avtorja.

148 Ker časopisu ni treba preveriti obstoja razlogov za tako opustitev navedbe, v takem položaju tudi ne more odkriti in/ali navesti avtorjevega imena, zaradi česar se šteje, da zanj načelna obveznost navedbe avtorjevega imena ne velja.

149 Glede na zgoraj navedeno je treba na točko (b) drugega vprašanja odgovoriti, da je treba člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je pogoj za njegovo uporabo navedba vira citiranega avtorskega dela ali predmeta sorodnih pravic, vključno z imenom avtorja ali izvajalca. Če pa ob uporabi člena 5(3)(e) Direktive 2001/29 to ime ni bilo navedeno, je treba šteti, da je ta obveznost izpolnjena, če je naveden le vir.

Stroški

150 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Člen 6, točka 1, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da le dejstvo, da tožbe, vložene proti več toženim strankam zaradi vsebinsko enakih kršitev avtorskih pravic, temeljijo na različnih nacionalnih pravnih podlagah v različnih državah članicah, ne nasprotuje uporabi te določbe. Naloga predložitvenega sodišča je, da glede na vse elemente iz spisa presodi obstoj tveganja, da bi v primeru obravnave tožb v ločenih postopkih prišlo do nezdružljivih sodnih odločb.**

2. **Člen 6 Direktive Sveta 93/98/EGS z dne 29. oktobra 1993 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic je treba razlagati tako, da se lahko portretna fotografija na podlagi te določbe avtorskopravno varuje, če je taka fotografija avtorjeva individualna intelektualna stvaritev, ki odraža njegovo osebnost in njegove svobodne in ustvarjalne izbire pri njeni izdelavi, kar mora od primera do primera preizkusiti nacionalno sodišče. Če se ugotovi, da je zadevna portretna fotografija varovano delo, njeno varstvo ni ožje od varstva, ki je zagotovljeno vsem drugim delom, vključno z drugimi fotografskimi deli.**

3. **Člen 5(3)(e) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi razlagati tako, da se mediji, kot so časopisne založbe, s sklicevanjem na cilj javne varnosti ne morejo sami odločiti, da bodo uporabili avtorskopravno varovano delo. Vendar ni mogoče izključiti, da bi lahko časopisna založba z objavo fotografije iskane osebe**

v posameznem primeru prispevala k doseganju cilja javne varnosti. Zahteva se, da se ta odločitev, prvič, navezuje na sprejeto odločitev ali na delovanje pristojnih nacionalnih organov zaradi javne varnosti in, drugič, da ti organi z njo soglašajo in je z njimi usklajena, da bi se izognilo tveganju, da bi odločitev časopisne založbe nasprotovala ukrepom teh organov, vendar pa konkreten, aktualen in izrecen poziv varnostnih organov za objavo fotografije zaradi preiskave ni potreben.

4. **Člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da dejstvo, da članek, v katerem se citira avtorsko delo ali predmet sorodnih pravic, ni avtorskopravno varovano književno delo, ne nasprotuje uporabi te določbe.**

5. **Člen 5(3)(d) ob upoštevanju člena 5(5) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da je pogoj za njegovo uporabo navedba vira citiranega avtorskega dela ali predmeta sorodnih pravic, vključno z imenom avtorja ali izvajalca. Če pa ob uporabi člena 5(3)(e) Direktive 2001/29 to ime ni bilo navedeno, je treba šteti, da je ta obveznost izpolnjena, če je naveden le vir.**

Podpisi